

SLAGEN EN TOCH FALEN: Het verhaal van Jona

INHOUD

Een 'geslaagde' mislukking	2
Erin geslaagd te falen.	4
<i>Jona's zorg om zijn eigenbelang ten koste van anderen (1:1-16)</i>	4
<i>Gods antwoord op ongehoorzaamheid (2:1-11)</i>	13
Gefaald bij het slagen	18
<i>De slag winnen (3:1-10)</i>	18
<i>De strijd verliezen (4:1-11)</i>	24
Het slot van het verhaal.	31
Slagen of falen	32

Er is veel geschreven over de vraag waar succes van afhangt. Succes en mislukking kunnen echter door verschillende mensen op verschillende manieren worden gedefinieerd. Is er een objectieve maatstaf voor slagen en falen? Winnen we of verliezen we, als datgene wat we presteren ons meer kost dan we ons kunnen veroorloven?

In dit boekje gaat Bill Crowder, hoofd van de afdeling kerkelijke bediening bij RBC, dieper op dit onderwerp in door het leven van de oudtestamentische profeet Jona te bestuderen: een man die zelf heeft ondervonden en ons laat zien wat het betekent om te slagen en toch te falen.

Martin R. de Haan II

Uitgever: David Sper
Vertaling: Hella Willering

De bijbelteksten in deze uitgave zijn ontleend aan *De Nieuwe Bijbelvertaling*, © Nederlands Bijbelgenootschap 2004/2007; en incidenteel aan de *Groot Nieuws Bijbel* (herziene editie, aangeduid met GNB), © Nederlands Bijbelgenootschap & Katholieke Bijbelstichting 1996, en de *NBG-vertaling 1951* (aangeduid met NBG), © Nederlands Bijbelgenootschap 1951.

Copyright © 2003, 2010 RBC Ministries, Grand Rapids, Michigan, USA

Omslagfoto: © Getty Images/Stone/John Warden
DUTCH

Printed in England

EEN ‘GESLAAGDE’ MISLUKKING

De film *Apollo 13* vertelt het waargebeurde verhaal van NASA-astronaut Jim Lovell en zijn team. Het doel van hun missie was om op de maan te landen en die te verkennen, maar door een levensbedreigende explosie tijdens de vlucht raakte het ruimteschip ernstig beschadigd. Opeens veranderde het doel. De daaropvolgende paar dagen deed de vluchtleiding in Houston hun best om de reparatie van het defecte ruimtevaartuig aan te sturen en het leven van de drie astronauten aan boord te redden. Uiteindelijk werd de missie als een succes beschouwd, omdat de bemanning veilig terugkeerde. Ze was echter ook mislukt, omdat Apollo 13 nooit het oorspronkelijke doel—op de maan landen—had bereikt. Ze was een ‘geslaagde’ mislukking.

Hetzelfde kan worden gezegd van de profeet Jona. Het boek dat zijn naam draagt laat zien dat God, ondanks Jona’s veelvuldige persoonlijke falen, met succes een verbazingwekkende redding regisseerde.

Ironisch genoeg wordt de profetie van Jona vaak beschouwd als een gedeelte uit het Oude Testament dat Gods liefde voor alle volken ter wereld laat zien. Maar dat is niet te danken aan de man Jona. Van begin tot eind was hij onwillig om mee te werken aan Gods genademissie.

Het feit dat Jona niet gaf om de mensen van Nineve, weerspiegelt bovendien de houding van zijn landgenoten. Hij en het hele land Israël met hem leken niet te beseffen dat er iets vreselijk was misgegaan met de inwoners van Nineve en dat hun leven op het spel stond. Het feit dat deze mensen die op het punt stonden te sterven, juist Israëls grootste vijanden waren, is ook

een belangrijk element van dit verbazingwekkende verhaal.

De profeet Jona. Jona 1:1 begint als volgt: ‘Eens richtte de HEER zich tot Jona, de zoon van Amittai.’ Jona (wat ‘duif’ betekent in het Hebreeuws) wordt aangeduid als de zoon van Amittai (wat ‘oprecht’ betekent). Volgens 2 Koningen 14:25 was Jona afkomstig uit Gat-Hachefer, een dorp ongeveer drie kilometer ten noordoosten van Nazaret. Dankzij 2 Koningen 14 weten we ook dat Jona ergens tijdens de regering van Jerobeam (793-753 voor Christus) leefde. Sommigen mensen denken dat Jona namens God begon te spreken rond de tijd dat de profeet Elisa zijn werk beëindigde.

Het boek Jona begrijpen. Er zijn twee sleutels die ons helpen begrijpen waar dit boek werkelijk over gaat.

Sleutel 1: Het boek beschrijft Jona’s missie naar Nineve, maar het is gericht

aan Israël, dat Nineve haatte. Aangezien God Jona gebruikte om Israël met zijn haat te confronteren, gaat de profetie van Jona minstens evenzeer over racisme als over roepingen.

Sleutel 2: Jona is *niet* de hoofdpersoon van zijn eigen boek; dat is God! God heeft het eerste en het laatste woord. Hij regisseert alle gebeurtenissen om Zijn liefde voor Israëls vijanden te tonen. Er gebeuren verbazingwekkende dingen, maar daarbij moeten we ons niet laten afleiden door de rekwisieten en de enscenering. De Heer, Jahwe, is de centrale figuur in dit verhaal, niet Jona.

Jona is niet de hoofdpersoon van zijn eigen boek; dat is God!

Alleen met deze focus kunnen we de ware boodschap van Jona begrijpen: ‘Slagen en toch falen.’

ERIN GESLAAGD TE FALEN

In de jaren zestig namen The Beatles het oude country-liedje ‘Act Naturally’ (‘wees maar gewoon jezelf’) op. De titel herinnert ons eraan dat we van sommige dingen niet hoeven te leren hoe we ze moeten doen—die zijn ons aangeboren.

Dit blijkt ook waar te zijn met betrekking tot onze neiging om voor God op de vlucht te slaan. Iemand heeft eens gezegd dat ieder van ons moet leren te gehoorzamen, maar dat niemand hoeft te leren ongehoorzaam te zijn. De rol van geestelijk voortvluchtige spelen is iets wat gevallen mensen is aangeboren.

JONA’S ZORG OM ZIJN EIGENBELANG TEN KOSTE VAN ANDEREN (JONA 1:1-16)

Wanneer we met Jona kennismaken, laat hij ons zijn aangeboren gedrag zien:

kortzichtig bekommert hij zich meer om zichzelf dan om God of andere mensen. Wanneer de God van Israël Jona vraagt om een waarschuwing over te brengen aan een ander volk, vlucht de onwillige profeet in de tegenovergestelde richting. Laten we eens nader bekijken wat zich afspeelde in Jona’s hart—en in dat van God.

Het verlangen van God (1:1-2)

Eens richtte de HEER zich tot Jona (...): ‘Maak je gereed en ga naar Nineve, die grote stad’ (1:1-2a).

Nineve, gesticht door Nimrod, lag op de oostelijke oever van de rivier Tigris, bijna 900 kilometer van Samaria, de hoofdstad van het noordelijke koninkrijk van Israël. (Het zou Jona ongeveer een maand kosten om erheen te lopen, bij zo’n 25 à 30 kilometer per dag.) Het was een grote stad, beschermd door een buitenste en een binnenste muur. De binnenste muur was 15 meter breed en 30 meter hoog. Op dit

moment bevond Nineve zich op het hoogtepunt van haar roem.

Ga naar Nineve (...) om haar aan te klagen, want het kwaad dat ze daar doen is ten hemel schreiend (1:2b).

Let wel: dit is een boodschap van oordeel, niet van genade. God ging het volk van Nineve straffen voor hun zondigheid. Hij is ‘rechter over de hele aarde’ (Gen. 18:25). En als zodanig moet Hij ook worden erkend, omdat Hij niet alleen de Heiland is, maar ook de Hoogste Koning.

God, in Zijn hoedanigheid van Rechter, stuurde hun een boodschapper met een boodschap van oordeel; maar Jona bedankte voor de eer. In plaats van zijn opdracht te aanvaarden om namens God te spreken, besloot de profeet ervandoor te gaan.

Jona’s desertie (1:3) Waar vluchtte Jona naartoe?

En Jona maakte zich gereed, maar vluchtte naar Tarsis, weg van de HEER (1:3a).

Jona’s reactie op Gods missie was het tegenovergestelde van Jesaja’s antwoord aan de Heer: ‘Hier ben ik, stuur mij’ (Jes. 6:8). Jona kreeg de opdracht zich gereed te maken en te gaan, en dat deed hij ook—maar in de tegenovergestelde richting! Hij zette koers naar Tarsis, dat 4000 kilometer ten westen van Joppe aan de westkust van Spanje lag. Jona dacht dat hij ‘weg van de HEER’ zou kunnen vluchten, maar dat was onmogelijk.

Psalm 139 maakt duidelijk dat het onmogelijk is om de Heer te ontvluchten. Toch probeerde Jona wat Adam en Kaïn vóór hem ook hadden geprobeerd: wegvluchten uit Gods tegenwoordigheid. Dat deed hij liever dan Gods gebod gehoorzamen.

Waarom vluchtte

Jona? Hij begreep dat God oordeelde, maar hij begreep ook dat God genadig is. En zoals we zullen zien, wilde Jona niet dat Nineve, de hoofdstad van een vijandig volk, vergeven zou worden.

Omdat Jona Gods bereidheid kende om zonden te vergeven wanneer er werkelijk een bekering heeft plaatsgevonden, wilde hij liever ervandoor gaan dan de inwoners van Nineve vertellen over het komende oordeel. Hij wilde niet dat zij Gods toorn zouden ontlopen.

In de loop der jaren hebben sommige mensen geprobeerd om Jona's reactie goed te praten. Sommigen zeggen dat hij ervan afzag omdat het een zware taak was: hij zou een moeilijke reis van een maand moeten maken om er te komen, plus een tocht van drie dagen om alleen maar van de ene naar de andere kant van de stad te trekken (Jona 3:3).

Anderen zeggen dat Jona de taak te gevaarlijk vond. In de oudheid was het kwaad van Nineve legendarisch, en het Joodse volk had het vaak aan den lijve ervaren (zie Nah. 3:1-5).

De wortel van Jona's onwil om naar de inwoners

van Nineve te gaan, was echter zijn diepe haat jegens hen. Zij hadden keer op keer bewezen vijanden van Israël te zijn. Zij werden beschouwd als wrede beulen die als een sprinkhanenplaag op rivaliserende volken neerdaalden—alles vernietigend, alles verderend.

Jona vragen om naar Nineve te gaan zou moreel hetzelfde zijn als een Joodse inwoner van New York in de jaren veertig vragen om naar Berlijn te gaan en de Nazi's een kans op vergeving te bieden. De rassenhaat was zo hevig dat Jona liever vluchtte dan gehoorzaamde.

Deze profeet, deze verloren zoon, zou leren wat de prijs van haat is—door schade en schande. Frank Gaebelin schreef:

In een tijd waarin vooroordeel en haat de emoties van mensen doen ontvlammen en hun oordeelsvermogen aantasten, spreekt

Jona indringend over het beperken van onze liefde en genegenheid tot slechts enkele van onze medemensen, en het uitsluiten van anderen van ons medelijden en compassie' (Four Minor Prophets, p. 25).

Het is gemakkelijker om te haten dan om lief te hebben—en sommigen van ons komen vaak gevaarlijk dicht in de buurt van het scheppen van ons eigen Nineve. Misschien zijn de inwoners van ons 'Nineve' wel voorstanders van abortus, homoseksuelen, politieke tegenstanders, aanhangers van een sekte, of een bevolkingsgroep bij wie we ons niet op ons gemak voelen. De vraag waarover we eerlijk moeten nadenken, is deze: zal ons vooroordeel ertoe leiden dat wij ons net als Jona schuldig maken aan zwijgen, of zullen we nadrukkelijk de liefde van onze God uiten?

Jona koos voor zwijgen en haat, in plaats van gehoorzaamheid en liefde.

Hoe vluchtte Jona?

Hij ging naar Jafo en vond er een schip met bestemming Tarsis. Hij betaalde de overtocht en ging aan boord (1:3b).

Er voer slechts enkele malen per jaar een boot van Jafo naar Tarsis. Er was nog plek voor hem op het schip, dus hij betaalde de overtocht, ging aan boord en zette koers naar het westen.

Op dit moment voelde Jona zich wellicht bevestigd in zijn keuzes. Alles ging naar wens, de puzzelstukjes vielen op hun plaats, de omstandigheden werkten mee met zijn plan—maar de trieste werkelijkheid is dat hij zich nog steeds meer bekommerde om zichzelf dan om anderen. Het is zo gemakkelijk om onze daden te rechtvaardigen, vooral wanneer we de wind mee hebben. Maar omstandigheden kunnen, net als de wind, snel veranderen.

De wanhoop van de zeelieden (1:4-9)

Gods antwoord.

Maar de HEER wierp een hevige storm op de zee, en de zee werd zo wild dat het schip dreigde te breken (1:4).

De woorden ‘maar de HEER’ staan lijnrecht tegenover de woorden ‘maar [Jonah] vluchtte’ in het vorige vers. De Heer die Jona geroepen had, achtervolgde nu Zijn eigenzinnige dienaar.

De tekst zegt dat God ‘wierp’; in het Hebreeuws is dit een beeldend woord dat ‘neergooien’ of ‘wegsmijten’ betekent (dezelfde uitdrukking wordt in 1 Samuël 18:11 gebruikt voor Saul die zijn speer naar David gooide). Het woord beschrijft hoe de wind met zo’n grote kracht op de zee sloeg, dat hij het schip hevig deed slingeren.

Het gevolg van Gods daad was ‘een hevige storm op de zee’. Deze zin roept een contrast bij ons op. Toen Jezus in Marcus 4 Zich op het

stormachtige Meer van Galilea bevond, deed Hij de storm bedaren. Maar hier veroorzaakt Hij hem! En het is interessant om op te merken dat Gods menselijke dienaren (in dit geval Jona) Hem soms ongehoorzaam zijn, maar dat Zijn dienaren in de natuur (de wind en de zee) Hem altijd gehoorzamen.

De reactie van de zeelieden.

De zeelieden werden bang, en ieder riep tot zijn eigen god om hulp. Ook gooiden ze, om het gevaar af te wenden, de lading in zee (1:5a).

Jona’s ongehoorzaamheid bracht niet alleen hemzelf, maar ook de mensen om hem heen in de problemen. De zeelieden waren onschuldige omstanders (net zoals het gezin van Achan in Jozua 7). Het waren eenvoudige, hardwerkende mannen die middenin Jona’s strijd met God belandden. Zij reageerden op drie manieren.

Hun eerste reactie was *emotioneel*: ze ‘werden bang’. Dit is opmerkelijk,

want deze ervaren zeelieden waren oudgedienden op de Middellandse Zee. Ze kenden de aard van de stormen daar, en ze wisten dat dit geen gewone storm was.

Hun tweede reactie was *spiritueel*: ‘ieder riep tot zijn eigen god om hulp’. U kunt kritiek hebben op deze zeelieden omdat ze alleen in nood leerden bidden, maar let wel: iedereen aan boord was aan het bidden—behalve Jona! Hoewel hij geacht werd een Godsmann te zijn, handelde Jona in de praktijk alsof hij de enige atheïst aan boord was.

Hun derde reactie was praktisch: ze ‘gooiden, om het gevaar af te wenden, de lading in zee’. De dreiging van de dood was in hun ogen zo groot, dat hun verlangen om te overleven zwaarder woog dan de noodzaak geld te verdienen.

Jona’s slaap.

Maar Jona was in het ruim van het schip afgedaald, was daar gaan liggen en in een diepe slaap gevallen (1:5b).

Terwijl de storm woedde en die geagiteerde drukte op het dek plaatsvond, was Jona diep in slaap! Hoe was dat mogelijk? Hij leek vrede met zichzelf te hebben. We weten echter dat hij met God overhoop lag. Soms beweren we dat een gevoel van vrede een goede manier is om te bepalen of een beslissing de juiste is; maar deze spirituele barometer kan in werkelijkheid zelfbedrog zijn, en helemaal niet de vrede van God. Bijbelcommentator Merrill Unger schreef:

In zijn afvallige toestand lag Jona “in een diepe slaap” die niet het resultaat was van onderwerping aan en vertrouwen op God, zoals het geval was toen onze Heer sliep op het stormachtige Meer van Galilea (Marc. 4:37-39), maar van geestelijke gevoelloosheid die voortkwam uit een afgestompt geweten.

De aanpak van de zeelieden.

De schipper ging naar hem toe en zei tegen hem:

‘Wat lig jij hier te slapen! Sta op, roep je God aan! Misschien dat Hij zich om ons bekommert, zodat we niet vergaan’ (1:6).

Wanhopig maakte de schipper Jona wakker en smeekte hem om te bidden. Hoe ironisch dat de heiden de Godsmen moet oproepen tot gebed!

Nadat ze alles hadden geprobeerd, bleef er volgens de zeelieden maar één mogelijkheid over: de storm was de woede van de goden, gericht tegen één van de mensen aan boord. Merk op wat ze probeerden te doen om de wanhopige situatie waarin ze zich bevonden, te verhelpen:

Intussen overlegden de zeelieden: ‘Laten we het lot werpen om te weten te komen wiens schuld het is dat deze ramp ons treft.’ Ze wierpen het lot, en het lot viel op Jona (1:7).

In vroeger tijden gebruikten mensen soms gekleurde stenen

om ‘de wil van de goden’ te kunnen achterhalen. In dit geval werkte het en het lot viel op Jona. Dezelfde God die de storm in toom hield, bepaalde ook hoe het lot dat geworpen werd, viel (Spr. 16:33).

Toen zeiden ze tegen hem: ‘Vertel ons: Hoe komt het dat deze ramp ons treft? Wat doe je hier aan boord? Waar kom je vandaan? Uit welk land kom je? Bij welk volk hoor je?’ (1:8).

Als een mitrailleur vuurden ze een serie vragen op Jona af, die in feite neerkwamen op: ‘Wie ben je en waarom overkomt ons dit?’ Jona antwoordde:

Ik ben een Hebreëer en ik vereer de HEER, de God van de hemel, de God die de zee en het land gemaakt heeft (1:9).

Tja, dat was natuurlijk niet helemaal waar. Als Jona werkelijk God vereerde, zou hij oostwaarts naar Nineve aan het reizen zijn, in plaats van westwaarts naar Tarsis.

Ik geloof dat Jona, door zijn God aan te duiden als Degene ‘die de zee gemaakt heeft’, wilde aangeven dat het zijn God was die persoonlijk verantwoordelijk was voor hun hachelijke situatie—en dat Hij de enige oplossing ervoor was.

Jona’s vastbeslotenheid (1:10-14)

De mannen werden doodsbang, en toen ze van hem hoorden dat hij was weggevlucht van de HEER, zeiden ze tegen hem: ‘Hoe heb je dat kunnen doen?’ En ze vroegen hem: ‘Wat moeten we met je doen, dat de zee ons met rust laat?’ Want de zee werd hoe langer hoe onstuimiger (1:10-11).

Vers 10 zegt dat de zeelieden ‘doodsbang’ werden toen ze hoorden dat Jona wegvluchtte van God. Waarom? Aanvankelijk hadden ze alleen de storm gevreesd; nu vreesden ze de God die de storm had veroorzaakt.

God vrezen houdt in: Zijn gezag erkennen, Zijn gezag respecteren en gehoor geven aan Zijn gezag. Dat deden de zeelieden, maar Jona niet! Iemand heeft eens gezegd dat men de meest positieve indruk van ongelovigen krijgt wanneer ze vergeleken worden met ongehoorzame kinderen van God. Aangezien Jona geen berouw wilde tonen, vroegen de zeelieden hoe ze deze stormopwekkende God tevreden konden stellen.

[Jona] antwoordde: ‘Gooi me in zee, dan zal de zee jullie met rust laten. Want ik weet dat het mijn schuld is dat deze storm zo tegen jullie tekeergaat’ (1:12).

In wezen zei Jona: ‘Ik sterf liever dan dat ik God gehoorzaam en berouw predik aan mensen die ik haat.’ Hoe tragisch. Jona had kunnen zeggen: ‘Ik bekeer me, en dat moeten jullie ook doen!’ of ‘Keer om en breng me naar Nineve’, of op zijn minst

‘Geef me een riem, zodat ik kan helpen roeien’. In plaats daarvan lijkt hij tegen God te zeggen: ‘Ik sterf nog liever dan dat ik met U naar Nineve ga.’

Merk het contrast op tussen enerzijds Jona’s onwil om betrokken te zijn bij de redding van honderdduizenden levens in Nineve, en anderzijds de moeite die deze heidense zeelieden deden om één mensenleven te redden. En merk ook het respect op dat zij voor de Heer hadden, in tegenstelling tot het disrespect dat Jona liet zien:

Maar de mannen roeiden uit alle macht om weer aan land te komen; dat lukte hun echter niet, want de zee ging steeds onstuimiger tegen hen tekeer. Toen riepen ze tot de HEER: ‘Ach HEER, laat ons toch niet vergaan als wij het leven van deze man opofferen. Reken het ons niet aan als hier een onschuldige sterft. U bent de HEER, al wat U wilt dat doet U!’ (1:13-14).

Het dramatische einde van de storm (1:15-16)

Toen tilden ze Jona op en gooiden hem in zee, en de woede van de zee bedaarde. De mannen werden vervuld van bang ontzag voor de HEER. Ze brachten Hem een offer en deden Hem geloften (1:15-16).

Toen de stormachtige zee plotseling rustig werd, nam de storm in het hart van de zeelieden toe: nu vreesden ze God werkelijk! Hij had niet alleen de storm veroorzaakt, maar Hij was ook in staat hem te beëindigen wanneer Hem dat schikte.

Ze eerden de ware God met offers en ze legden geloften van toewijding aan Hem af. Ondertussen zonk Jona als een baksteen, denkend dat hij zijn doel had bereikt. Hij was ervan overtuigd dat hij met succes de Heer was ontvlucht. Maar was dat wel zo?

GODSANTWOORDOP ONGEHOORZAAMHEID (JONA 2:1-11)

Nu duiken we in de passage die van Jona een van de meest omstreden Bijbelboeken heeft gemaakt. In de jaren dertig, bij de moordzaak tegen Leopold en Loeb, nam hun advocaat Clarence Darrow de geloofwaardigheid van een belangrijke getuige onder vuur door te zeggen: ‘Het is gemakkelijker te geloven dat Jona door een walvis werd ingeslikt.’ Zijn tactiek keerde zich echter tegen hem, omdat veel leden van de jury zeiden dat zij het verhaal van Jona en de vis wel geloofden. Darrows cliënten werden dus schuldig bevonden.

Godsvoorbereidingen(2:1)

Ondertussen had de HEER voor een grote vis gezorgd, die Jona opslokte. Drie dagen en drie nachten was Jona in de buik van de vis (2:1, GNB).

Dit is de bewering in het verhaal van Jona waarmee

vaak de spot wordt gedreven—maar deze tekst vraagt ons om te geloven in een wonderbaarlijke God die niet beperkt wordt door de natuur. Laten we vers 1 eens nader bekijken.

Het Hebreeuwse woord voor ‘gezorgd’ duidt op een scheppende handeling, wat impliceert dat deze vis speciaal door God werd geschapen voor deze specifieke gebeurtenis.

De tekst zegt dat God een ‘grote vis’ maakte, niet een walvis zoals veel mensen geloven—hoewel sommige walvissen een mens zouden kunnen inslikken. (Een volgroeide volwassen potvis heeft een bek van zes meter lang, viereenhalf meter hoog en bijna drie meter breed; hij kan een hele pijlintkvis in één keer opeten). De tekst stelt echter dat het een speciaal geschapen ‘grote vis’ was.

Jona werd niet alleen opgeslokt door de vis, hij bleef ook drie dagen en drie nachten

in zijn buik. Dit is belangrijk, omdat Jezus in Matteüs 12:40 niet alleen het historische feit erkende dat Jona in de vis zat, maar nog verder ging en de profetische betekenis ervan toonde. Hij zei: 'Want zoals Jona drie dagen en drie nachten in de buik van een grote vis zat, zo zal de Mensenzoon drie dagen en drie nachten in het binnenste van de aarde verblijven.'

In de buik van de vis deed Jona wat hij in de boot weigerde te doen: hij riep God aan.

Jona's gebed (2:2-10)

Toen begon hij in de buik van de vis tot de HEER, zijn God, te bidden (2:2).

In de buik van de vis deed Jona wat hij in de boot weigerde te doen: hij riep God aan. Grotten, kruisen en stenigingskuilen mogen dan

wel ongewone plekken om te bidden zijn, maar dit slaat alles! Stelt u zich eens voor hoe het geweest moet zijn om ingeslikt te worden. En wat dacht u van de omstandigheden in dit levende graf! Daar echter verhief Jona zijn stem om te bidden. Zijn gebed bestond uit verschillende delen.

Zijn gebed van berouw.

In mijn nood roep ik de HEER aan en Hij antwoordt mij. Uit het rijk van de dood schreeuw ik om hulp—U hoort mijn stem! (2:3).

Jona bad vanwege zijn 'nood' (letterlijk zijn 'vastgebonden zijn'), wat passend is voor een man in een vis. Merk op dat hij bidt 'uit het rijk van de dood', niet slechts uit de buik van de vis.

Wat is het dodenrijk? In de Schriften wordt het beschreven als een plaats onder de grond (Job 17:16), een plaats van duisternis (Job 10:19-22) en een plaats van stilte (Ps. 6:6). In het dodenrijk zijn impliceert weliswaar dat men van God

gescheiden is, maar het is wel toegankelijk voor God. Of met 'het dodenrijk' nu bedoeld wordt op het graf of op het domein van het bestaan na de dood, het is duidelijk dat het dodenrijk een plaats van dood en niet van leven is.

Jona was op weg gegaan naar Tarsis, God trotserend, maar hij eindigde in het dodenrijk. Maar ondanks zijn opstandigheid gaf God hem antwoord toen Jona berouw toonde. Jona zei tegen God: 'U hoort mijn stem!'

Zijn gebed van onderwerping.

U slingerde mij de diepte in, naar het hart van de zee. Door kolkend water ben ik omgeven, zwaar slaan Uw golven over mij heen. Ik dacht: Verstoten ben ik, verbannen uit Uw ogen. Maar eens zal ik opnieuw Uw heilige tempel aanschouwen (2:4-5).

Op dit moment kwam Jona tot bezinning. In de buik van een grote vis zag hij eindelijk

Gods oppermacht, ondanks zijn fysieke omstandigheden. Terwijl hij in de greep van de dood was, zag hij Gods hand in alles wat hem overkomen was ('U slingerde mij', 'Uw golven', 'Uw ogen'). God was het die de storm had doen losbarsten; Hij was het die de zeelieden had gebruikt om Zijn oordeel uit te voeren door Jona in zee te gooien.

Bewijzen van Gods machtige aanwezigheid in de omstandigheden van ons leven zijn overal in de Schriften te vinden. Paulus bijvoorbeeld zag zichzelf als een gevangene van Christus (niet van Rome). Jozef zag Gods hand in zijn slavernij. Job zag het werk van God in zijn beproevingen. En de Zoon van God herkende de hand van de Vader in Zijn lijden.

Jona erkende niet alleen Gods macht en gezag in zijn omstandigheden, hij deed ook een beroep op Gods genade. In de hoop dat hij God opnieuw zou mogen dienen, bad hij in vers 5: 'Eens zal ik

opnieuw Uw heilige tempel aanschouwen.’

Zijn gebed in nood.

Het water stijgt tot aan mijn lippen, muren van water storten op mij neer, zeewier om mijn hoofd verstikt mij. Ik zink tot de bodem, waar de bergen oprijzen, naar het rijk dat zijn grendels voorgoed achter mij sluit. Maar U trekt mij levend uit de dood omhoog, o HEER, mijn God! (2:6-7).

Deze verzen beschrijven de angstaanjagende diepten waarin Jona was gezonken. Zijn vlucht voor God, een hevige storm, diep water, en de hongerige muil van een enorme vis hadden hem op de drempel van het dodenrijk gebracht (‘het rijk dat zijn grendels voorgoed achter mij sluit’).

Maar hoewel Jona geloofde dat de dood hem had opgeëist, eindigt dit gedeelte van zijn gebed met hoopvolle woorden: ‘Maar U trekt mij levend uit de dood omhoog.’ Hij erkende dat Gods liefdevolle terechtwijzing nodig was voor

zijn terugkeer naar God, niet voor zijn ondergang.

Zijn gebed om herstel.

Nu mijn levensadem mij verlaat roep ik U aan, HEER, en mijn gebed komt tot U in Uw heilige tempel (2:8).

Terwijl Jona zwakker werd, bad hij om herstel.

Zijn gebed van schuldbelijdenis.

Zij die armzalige afgoden vereren, verlaten U, trouwe God (2:9).

Jona biechtte zijn zonde op: hij had zijn vertrouwen gesteld op een afgod die niets kon doen om hem te beschermen of te redden, wat een volslagen verspilling van zijn tijd en energie was. Wat was Jona’s afgod? Zijn eigen wil—de ultieme afgod.

Door te buigen voor de afgod van zijn eigen wil, was Jona de weg van de opstandigheid ingeslagen—het ultieme geestelijk falen. Pas toen hij zich berouwvol tot God had gewend, zou hij

gaan ontdekken wat geestelijk succes werkelijk inhield.

Zijn gebed van dank.

Maar ik zal mijn stem in dank verheffen en U offers brengen; mijn geloften los ik in. Het is de HEER die redt! (2:10).

Dit gebed betekende twee dingen. Hij was bereid om zichzelf niet langer te aanbidden bij het altaar van zijn eigen wil. En hij was bereid om een ommekeer te maken. Als een gebroken voortvluchtige die zich nergens meer kan verbergen, gaf hij zichzelf aan. Dus verklaarde hij: ‘ik zal U offers brengen’ en ‘mijn geloften los ik in’. Met deze woorden kondigde hij zijn overgave aan—wat hij al veel eerder had moeten doen—en zei in feite: ‘Heer, breng me naar Nineve!’

Gods macht (2:11)

Toen, op bevel van de HEER, spuwde de vis Jona uit op het land (2:11).

Opnieuw zien we hoe God alles bestuurde. De zinden gehoorzaamden. De zeeën gehoorzaamden. Nu

gehoorzaamde de vis. De enige die niet gehoorzaamde, was Jona, de Godsmen. De zeelieden konden Jona niet aan wal brengen, maar God gebruikte de vis om hem daar vrij gemakkelijk te brengen.

Jona belandde zonder plichtplegingen en op een ongebruikelijke manier weer op het vaste land: de vis braakte hem uit. Dat is geen prettige gedachte. Het is echter de enige keer dat het woord ‘uitbraken’ op een positieve manier wordt gebruikt in de Bijbel. Elders wordt het gebruikt in combinatie met Israël (Lev. 18), rijkdom (Job 20:15), Laodicea (Op. 3:16), een hond en een dwaas (Spr. 26:11) en vooral dronkaards.

Jona’s verhaal begon ermee dat hij ‘erin slaagde te falen’, toen hij Gods roeping afwees, Gods bevel niet gehoorzaamde, en Gods wil negeerde. Hij aanbad de afgod van het eigen ik, en koos liever voor de dood dan voor onderwerping aan God.

Maar God achtervolgde Zijn eigenzinnige dienaar met genade en terechtwijzing. Nu zou Jona, die er zo goed in geslaagd was om geestelijk te falen, een tweede kans krijgen—een nieuwe kans om het goed te doen.

GEFAALD BIJ HET SLAGEN

In 1836 werd er oorlog gevoerd om de onafhankelijkheid van Texas. De leider van Mexico, Santa Anna, was niet van plan om toe te geven aan de ‘Texicanen’ die bereid waren te sterven voor hun vrijheid. In maart van dat jaar werd San Antonio 13 cruciale dagen hevig belegerd door Santa Anna’s soldaten. Hoewel ze er uiteindelijk in slaagden de Alamo te bestormen en de Texanen, die zwaar in de minderheid waren, te overweldigen, betaalde Santa Anna een hoge prijs voor zijn overwinning.

Terwijl de Mexicaanse troepen hun handen vol hadden aan de slag om de Alamo, besteedde generaal Sam Houston de tijd aan het organiseren van een leger dat Mexico zou verslaan bij San Jacinto, waardoor Texas een republiek kon worden. Santa Anna had de slag gewonnen, maar de strijd verloren.

DE SLAG WINNEN (JONA 3:1-10)

Aangekomen bij het derde hoofdstuk van Jona zien we dat de God van Israël de slag heeft gewonnen; maar de strijd is nog niet gestreden.

Jona is terug op het vaste land en begint aan de reis naar Nineve. Hij had een omweg gemaakt door de buik van een vis, maar nu is hij op de juiste weg. In de laatste twee hoofdstukken zal God hem gebruiken om één van de grootste reddingen uit de geschiedenis te doen plaatsvinden. Maar hoe zal Jona reageren?

Eentweedekans(3:1-2)

Opnieuw richtte de HEER zich tot Jona: ‘Maak je gereed en ga naar Nineve, die grote stad, om haar aan te klagen met de woorden die Ik je zeg’ (3:1-2).

Tegen de achtergrond van Jona’s verzet en daaropvolgend berouw, gaf God in Zijn genade en goedheid Jona een tweede kans om zijn taak uit te voeren.

Merk op dat Jona’s tweede roeping persoonlijker en krachtiger is geformuleerd dan de eerste. De eerste opdracht was vrij algemeen (‘om haar aan te klagen’), maar de tweede is specifiek (‘om haar aan te klagen met de woorden die Ik je zeg’).

Een tweede kans om God te dienen is niet ongevoel. Ook Mozes kreeg die (Hand. 7:35), evenals Petrus (Joh. 21). We mogen er echter niet op rekenen. De Schriften laten zien dat het gevaarlijk kan zijn om ervan uit te gaan dat we een tweede kans zullen krijgen (1 Kon. 13:26). Het is nooit zeker

of er een ‘tweede oproep’ komt. Het is veel veiliger om de eerste keer al ja te zeggen tegen God. In het geval van Jona had God een andere man kunnen roepen, maar om Zijn eigen redenen koos Hij ervoor om dezelfde man een tweede keer te roepen.

Een eenvoudige boodschap (3:3-4)

En Jona maakte zich gereed en ging naar Nineve, zoals de HEER hem opgedragen had. Nineve was een reusachtige stad, ter grootte van drie dageizen. Jona trok de stad in, één dagreis ver, en riep: ‘Nog veertig dagen, dan wordt Nineve weggevaagd!’ (3:3-4).

Nineve was groot in omvang, betekenis en rijkdom, maar ook in zonde (1:2). Dat was de reden voor Jona’s komst, en hij begon aan de driedaagse tocht door de stad om Gods waarschuwing aan de mensen te verkondigen.

Hoe verzamelde hij een menigte om zich heen? Bijbelcommentator Harry Rimmer suggereert dat de

maagsappen van de vis wellicht een dramatisch effect hadden gehad op Jona's uiterlijk, door haarverlies te veroorzaken en zijn huid te bleken. De aanblik (en misschien de stank) van Jona zouden er zeker voor hebben gezorgd dat hij de aandacht trok.

Gods oordeel. 'Nineve wordt weggevaagd!' Het woord 'weggevaagd' kan ook worden vertaald als 'ondersteboven gekeerd', en de werkwoordsvorm geeft aan dat het grondig gebeuren zal: een complete verwoesting van de stad tot aan haar fundamenten. Hetzelfde woord wordt in Genesis 19:25 gebruikt om de vernietiging van Sodom en Gomorra te beschrijven.

Ongetwijfeld gebruikte Jona meer woorden dan alleen deze, maar dit was het centrale thema van zijn prediking. Zoals de meeste waarschuwingen was zijn boodschap kort en ter zake. Een oordeelsboodschap wordt vaak gekenmerkt door zulke directheid:

- Natan zei tegen David: 'Die man, dat bent u!' (2 Sam. 12:7).
- De oordeelsboodschap voor koning Belsassar verscheen op wonderbaarlijke wijze op een muur met de woorden: 'Menee, menee, tekeel oefarsien' (Dan. 5:25).
- De Heer zei tegen de kerk in Efeze: 'Breek met het leven dat u nu leidt en doe weer als vroeger' (Op. 2:5).

Het is goed mogelijk dat Jona iets te veel genoot van zijn oordeelsboodschap. Hij had al laten blijken dat hij de inwoners van Nineve haatte, en nu kondigde hij hun komende ondergang aan. Hij zou gemakkelijk enige voldoening kunnen hebben gevoeld bij het prediken van deze woorden. Als hij er echter inderdaad van genoot, dan merkte hij Gods genade niet op in de boodschap en dringende waarschuwing die hij verkondigde.

Gods genade. 'Nog veertig dagen...' Dat is de sleutel; hieruit spreekt Gods genade.

Als er geen gelegenheid was voor berouw, zou er geen deadline nodig zijn geweest. God gaf Nineve echter een afgebakende periode om zich te bekeren. En wat zou hun bekering bewerkstelligen? Zoals altijd het woord van God, gegeven aan mensen die Zijn genade en vergeving meer dan wat ook in hun leven nodig hadden.

De ironie van Jona's verhaal is echter dat het volk van Nineve God zou eren met een overgave die Jona nog altijd niet bereid was te tonen. Achter en onder zijn uiterlijke gehoorzaamheid duurde zijn innerlijke opstandigheid voort. Hij had zich actief verzet door naar Tarsis te vluchten, maar nu pleegde hij passief verzet tegen God. We zullen zien dat Jona weliswaar Gods woorden sprak, maar desondanks uit de pas liep met het hart van de genadige God die 'wil dat iedereen [zelfs Nineve] tot inkeer komt en niemand verloren gaat' (2 Petr. 3:9).

Eenserieuzereactie(3:5-9)

Hoe zou het zijn geweest om in Nineve te zijn toen Jona zijn boodschap verkondigde? Pastor en auteur James Montgomery Boice beschreef het als volgt:

We kunnen het bijna voor ons zien hoe Jona één dagreis de stad introk en zijn boodschap begon rond te bazuinen. Hoe zou hij ontvangen worden? Zouden de inwoners van Nineve hem uitlachen? Zouden ze zich tegen Jona keren en hem vervolgen? Terwijl hij riep, bleven mensen staan om te luisteren. Het geroezemoes van de handel stierf weg en een heilige stilte daalde op de zich verzamelende menigte neer. Spoedig begonnen mensen te huilen en op andere manieren oprecht berouw van hun zonden te tonen. Ten slotte bereikte Jona's boodschap zelfs het paleis; de koning legde zijn voornamen gewaden af en nam de plaats van een boeteling

in, naast zijn berouwvolle onderdanen. (Can You Run Away From God?, uitg. Victor 1977, pag. 71-72).

Wat een verbazingwekkende episode! Merk op dat hier een complete beschaving gehoor geeft aan de liefde en genade van God.

Hun geloof.

De inwoners van Nineve geloofden God (3:5a).

Dit woord ‘geloofden’ is hetzelfde woord dat in Genesis 15:6 wordt gebruikt: ‘Abram vertrouwde op de HEER en deze rekende hem dit toe als een rechtvaardige daad.’ Het is dus niet slechts geloven wat er gezegd wordt, het is vertrouwen op de God die gesproken heeft. De mensen geloofden dat Jona’s boodschap van God afkomstig was, en ze vatten het serieus op. Hebrreeën 11:6 zegt: ‘Zonder geloof is het onmogelijk God vreugde te geven.’ Zij geloofden God—en ze handelden ernaar!

Hun berouw en gebed.

De inwoners van Nineve (...) riepen een vasten uit en

iedereen, van hoog tot laag, hulde zich in een boetekleed. Toen de profetie de koning van Nineve bereikte, stond hij op van zijn troon, legde zijn staatsiegewaad af en ging, gehuld in een boetekleed, op de grond zitten. En hij liet in Nineve omroepen: ‘Volgens bevel van de koning en zijn edelen is het niemand toegestaan te eten of te drinken, mens noch dier, rund noch schaap of geit. De dieren mogen niet grazen of water drinken. Iedereen, mens en dier, moet zich hullen in een boetekleed en luidkeels God aanroepen. Laat iedereen anders gaan leven en breken met het onrecht dat hij doet. Misschien dat God van gedachten verandert en op Zijn besluit terugkomt; wie weet zal Hij Zijn woede laten varen, zodat wij niet te gronde gaan.’

Twee oudtestamentische manieren om een oprechte bekering uit te drukken, zijn vasten en het dragen van een boetekleed. Merk op

dat hun geloof resulteerde in handelen—spontaan, onmiddellijk en unaniem.

Het aandoen van een boetekleed (gemaakt van ruwe stof) symboliseerde dat men zich vernederde, verdriet had of rouw droeg. Het drukte uit dat men zich onwaardig achtte, en het werd gedaan door *alle* mensen, van hoog tot laag. Zelfs de dieren werden erin betrokken.

Het berouwvolle geloof van het volk veroorzaakte een verandering in hun gedrag. Men volstond niet met een vage of oppervlakkige schuldbekentenis. Er was dringend een echte bekering van hoofd en hart nodig, waarvan een nieuw leven het bewijs was.

In antwoord op Jona’s waarschuwing van God ging een heidense koning zijn volk voor in nationaal berouw. Hij erkende dat God soeverein is en Zijn woede kan laten varen (3:9) als Hij wil. Desondanks riep hij de inwoners van Nineve op om te bidden om Gods genade. Met zijn oproep toonde

de koning zijn geloof en hoop. Het is belangrijk om ons te realiseren dat noch de koning, noch de mensen van Nineve ook maar enig bewijs hadden waarop ze hun hoop konden baseren, behalve het feit dat God hun had gewaarschuwd in plaats van hen onmiddellijk te vernietigen. Door hun geloof wendden ze zich dus tot het gebed, in de hoop dat genade voor recht zou gelden.

Eenreddende God (3:10)

Toen God zag dat zij inderdaad anders begonnen te leven, kwam Hij terug op wat Hij bedreigd had hun aan te doen, en Hij deed het niet (3:10).

Wat God zag. Hij zag hun daden en dat ze zich oprecht van hun zonden hadden afgekeerd. De echtheid van hun berouw bleek uit het feit dat ze een nieuw leven leidden (zie Luc. 3:8, Hand. 26:20).

Wat God deed. God ‘kwam terug op wat Hij bedreigd had (...) en deed

het niet'. God draaide Zijn aankondiging van straf terug, en redde hen van hun zonde en schuld. Dit betekent echter niet dat God spijt had of van gedachten veranderde. Integendeel, Hij bleef trouw aan Zijn eeuwige principes van rechtvaardigheid en genade. Zie de volgende teksten:

- En u weet dat de Glorie van Israël nooit Zijn woord breekt en nimmer van Zijn besluiten terugkomt. Hij is immers geen mens, dat Hij van Zijn besluiten terug zou komen (1 Sam. 15:29).
- God is geen mens, dat Hij Zijn woord zou breken of terug zou komen op Zijn besluit. Zou Hij beloven en niet vervullen, Zijn woord geven en het niet gestand doen? (Num. 23:19).

Het punt is dat Gods aard niet verandert. Als echter mensen veranderen in hun relatie tot Hem, treden er andere wetten in werking. Wanneer er in vers 10 wordt gezegd dat God erop terugkwam, wil dat

niet zeggen dat Hij spijt heeft van een verkeerd oordeel; het betekent dat Hij het oordeel terzijde schuift als een daad van genade voor iemand die berouw heeft getoond.

Gods wetten over straf voor de zonde zijn duidelijk, maar het is mogelijk eraan te ontsnappen wanneer we op Zijn voorwaarden een beroep op Hem te doen voor genade en vergeving. Op die manier werd de slag om de harten van Nineve gewonnen.

DESTRIJD VERLIEZEN (JONA 4:1-11)

Vanuit ons gezichtspunt bezien had het verhaal van Jona kunnen eindigen met hoofdstuk 3. De klus was geklaard, Nineve had zich bekeerd; eind goed, al goed. Maar hoofdstuk 4 is er niet voor niets. In dit laatste hoofdstuk van Jona's verslag zien we hoe hij faalde bij het slagen. Nadat hij Gods instrument was geweest om de grootste opwekking in de geschiedenis der mensheid te bewerkstelligen, was Jona niet

zomaar een beetje boos—hij kookte van een woede die niet over wilde gaan.

Het is fascinerend om te zien hoe snel Nineve gehoor gaf aan het werk van God, maar hoe langzaam Jona dat deed. De overvloedige genade die God aan de inwoners van Nineve betoonde, riep bij de onwillige profeet een overweldigend diepe woede en bitterheid op.

Jona's woede (4:1-3)

Dit wekte grote ergernis bij Jona en hij werd kwaad.

Hij bad tot de HEER: 'Ach HEER, heb ik het niet gezegd toen ik nog thuis was?

Daarom wilde ik naar Tarsis vluchten. Ik wist het wel: U bent een God die genadig is en liefdevol, geduldig en trouw, en tot vergeving bereid. Laat mij maar sterven, HEER: ik ben liever dood dan dat ik zo verder moet leven' (4:1-3).

'Dit wekte grote ergernis...' (4:1a). Het werkwoord dat hier gebruikt wordt, betekent

letterlijk 'als iets slechts zien'. Jona vond dus dat Gods redding van Nineve verkeerd was!

'...Hij werd kwaad'

(4:1b). Het Hebreeuwse woord voor 'kwaadheid' betekent 'branden'. God had Zich genadig afgewend van Zijn woede, maar Jona's woede jegens God was opgevlamd.

Waarom was hij kwaad?

Omdat het oordeel was afgewend, en Jona had dat oordeel wanhopig graag willen zien gebeuren! Jona had gedaan wat God van hem verlangde—als boetprediker naar Nineve gaan—maar God had niet gedaan wat Jona wilde—Nineve verwoesten. Jona was kwaad op God omdat Hij genade had betoond, en hij voelde zich verraden omdat Hij het gehate Nineve had gespaard.

'Hij bad tot de HEER...'

(4:2a). De laatste keer dat Jona had gebeden, had hij in de buik van een vis gezeten en was genade zeer welkom geweest. Nu was hij echter kwaad op God vanwege diezelfde genade.

Waarom? Omdat die aan zijn vijanden was geschonken.

‘...Heb ik het niet gezegd...?’ (4:2a). In feite zei hij tegen God: ‘Wat heb ik U gezegd? Ik had gelijk en U had ongelijk.’ Hij probeerde zelfs zijn opstandigheid goed te praten door toe te geven dat zijn aanvankelijke daad van ongehoorzaamheid een poging was om in te grijpen in Gods genade of die zelfs te dwarsbomen.

Jona zei dus eigenlijk: ‘Dit is de reden waarom ik weigerde naar Nineve te gaan, toen U me riep. En daar had ik groot gelijk in!’ Doen wij niet vaak hetzelfde? Boice schreef:

De dingen gaan niet zoals wij wilden, dus proberen we onze ongehoorzaamheid voor God goed te praten. Wat wij moeten leren is dat wij niet in staat zijn om een uitspraak te doen over de juistheid of onjuistheid van het resultaat; en we zijn er ook niet voor verantwoordelijk. Onze enige verantwoordelijkheid is de

gehele wil van God uit te voeren (a.w., p. 84-85).

‘...Ik wist het wel...’

(4:2b). Verrassenderwijs baseerde Jona zijn betoog op de lijst met goddelijke eigenschappen uit Exodus 34:6-7, waar God Zichzelf laat zien nadat Israël bij de Sinai heeft gezondigd met het gouden kalf. Jona neemt aanstoot aan Gods eigenschappen:

- **Genadig:** die genade schenkt aan wie het niet verdient (zoals Jona, die het in 2:9 aanvaardt).
- **Liefdevol:** die vriendelijkheid, mededogen en vergeving schenkt aan wie in nood verkeert. Jona had dit ontvangen, maar weigerde het door te geven.
- **Geduldig:** God voert de verdiende straf niet altijd onmiddellijk uit, maar geeft gelegenheid voor bekering.
- **Trouw:** in andere Bijbelvertalingen ‘groot van goedertierenheid’ (NBG), dat wil zeggen rijk aan liefde, goedheid en medelijden.

- **Tot vergeving bereid:** die niet alleen kan oordelen, maar ook kan vergeven.

Jona gebruikte Gods eigen beschrijving van Zichzelf uit Exodus 34 om Hem van hypocrisie en inconsequentie te beschuldigen. In feite zei Jona: ‘Ik ken U. Waarom heeft U me dan hierheen gestuurd met een oordeelsboodschap, als U toch van plan was hun genade te schenken?’

Jona was zo verbitterd en kwaad op God, dat hij liever dood wilde zijn.

‘...Laat mij maar sterven...’ (4:3a). Vreemd genoeg had Jona eerder God driemaal gedankt omdat Hij zijn leven had gered (2:3-10). Maar nu vroeg hij God tweemaal om hem te doden (de tweede maal in 4:8). Waarom? Jona weigerde Gods wil te aanvaarden vanwege zijn eigen haat jegens de mensen van Nineve. Zijn eigen wil hield zijn gedachten zo stevig in de greep (hij gebruikte de woorden *ik* en

mij zeven keer in vers 2 en 3) dat Jona liever wilde sterven dan hen laten leven. Wat een contrast met de Heiland, die gewillig stierf zodat wij zouden leven.

Gods confronterende vraag (4:4)

Maar de HEER zei: ‘Is het terecht dat je zo kwaad bent?’

God wilde de kwestie niet laten rusten, dus riep Hij Jona ter verantwoording over zijn woede. In de Bijbel gebruikt God wel vaker doordringende vragen om Zijn mensen met iets te confronteren:

- Hij vroeg Adam: ‘Waar ben je?’ (Gen. 3:9).
- Hij vroeg Kaïn: ‘Waar is Abel, je broer?’ (Gen. 4:9).
- Jezus vroeg Judas: ‘Lever je de Mensenzoon uit met een kus?’ (Luc. 22:48).

God zegt als het ware tegen Jona: ‘Wij bezien dezelfde situatie op verschillende manieren. Wie van ons heeft de juiste kijk op de zaak?’ Jona had moeten

antwoorden: 'Teder mens is onbetrouwbaar, maar God is betrouwbaar' (Rom. 3:4). Maar in plaats daarvan liep hij weer weg.

Jona's vlucht (4:5)

Nadat Jona Nineve had verlaten, was hij aan de oostkant van de stad gaan zitten. Hij had er een hut gemaakt om in de schaduw af te wachten wat er met de stad zou gebeuren (4:5).

Zijn eigen comfort was Jona's enige zorg: hij maakte een hut waarin hij kon zitten om de stad gade te slaan. Door zijn voortwoekerende egoïsme was hij veranderd in een eenzame, bittere man; en als een bitter mens zich niet bekeert, wordt hij alleen maar bitterder.

God zou Zijn eigenzinnige profeet aanpakken door hem nog een vraag te stellen. Maar eerst nam Hij maatregelen om Jona's hart voor te bereiden voor de boodschap in die vraag.

Gods voorbereidingen (4:6-8)

Nu liet God, de HEER, een wonderboom opschieten om Jona schaduw boven zijn hoofd te geven en zijn ergernis te verdrijven. Jona was opgetogen over de plant (4:6).

De plant was een snelgroeiende plant met brede bladeren. Volgens sommigen gaat het om de wonderboom, die 4 meter hoog kan worden en grote bladeren heeft. Merk op dat Jona voor het eerst in het hele verhaal 'opgetogen' was—maar alleen omdat hij van de plant profiteerde.

Maar de volgende morgen, bij het aanbreken van de dag, liet God de plant door een worm aanvreten, zodat hij verdorde (4:7).

De worm had een flinke eetlust. De verzen 6 en 7 laten twee tegenovergestelde aspecten van Gods karakter zien: Zijn vermogen om te verlossen en om te

verwoesten. Het was de bedoeling dat de worm de plant vernietigde, zodat Jona opnieuw aan de hitte blootgesteld zou zijn.

En toen de zon opkwam, liet God een verzengende wind uit het oosten waaien (4:8a).

De wind was een schroeiend hete oostenwind (vaak 'sirocco' genoemd) die vanuit de Arabische woestijn waaide. God reageerde op Jona's verhitte woede door hem bloot te stellen aan de hitte van de woestijn en al haar elementen.

De zon brandde zo op Jona's hoofd dat hij door de hitte werd bevangen. Hij bad om te mogen sterven: 'Ik ben liever dood dan dat ik zo verder moet leven' (4:8b).

Op wonderbaarlijke wijze ontdeed God Jona van al zijn ontsnappingsmogelijkheden, zodat Hij zijn onverdeelde aandacht zou hebben. Helaas wilde Jona nog steeds liever sterven dan zich aan God onderwerpen.

Gods vraag (4:9a)

Maar God zei tegen Jona: 'Is het terecht dat je zo kwaad bent over die plant?'

In vers 4 was Jona kwaad vanwege God. Nu was hij kwaad vanwege een plant. Bitterheid begint vaak verheven en eindigt miezerig. Boice schreef:

Hetzelfde gebeurt wanneer we kwaad worden. In het begin zijn we boos over grote zaken, maar al snel worden we boos over triviale dingen. Eerst zijn we kwaad op God. Vervolgens uiten we onze boosheid over omstandigheden, dan over minder belangrijke omstandigheden. Ten slotte blijken we op een morgen te vloeken omdat onze veter is gebroken. Dat is wat God hem liet zien. In feite zei Hij: "Kijk eens waar je woede je gebracht heeft, Jona. Deugt dit wel? Is dit hoe je wilt leven? Wil je je leven lang blijven vloeken om onbelangrijke irritaties?" (a.w., p. 95).

Jona's vijandigheid (4:9b)

Jona antwoordde: 'Ik ben verschrikkelijk kwaad, en terecht!'

Jona begreep het nog steeds niet. Hij zat onder een verdorde plant, zwartgallig, bitter, rancuneus—een tragisch portret van zelfmedelijden. Nog altijd verweerde hij zich en had het leven voor hem geen zin meer. Hij kon geen logica ontdekken in Gods handelen met Nineve of met de plant; dus concludeerde hij dat als God Zich zo ging gedragen, hij maar beter dood kon zijn.

Godsberisping (4:10-11)

Mededogen met een plant?

Toen zei de HEER: 'Als jij al verdriet hebt om die wonderboom, waar jij geen enkele moeite voor hebt hoeven doen en die jij niet hebt laten groeien, een plant die in één nacht opkwam en in één nacht verging...' (4:10).

God plaatste Jona's houding in het juiste perspectief:

- Hij hield van een waardeloze plant, maar haatte de onsterfelijke zielen van mensen.
- Hij toonde mededogen met één klein deeltje van Gods schepping, maar kende geen genade voor een hele stad die geconfronteerd werd met een eeuwig oordeel.

God zei als het ware: 'Jona, bij wie is er nu geen logica in zijn handelen te ontdekken? Bij Mij of bij jou?'

Mededogen met een stad!

...zou ik dan geen verdriet hebben om Nineve, die grote stad, waar meer dan honderd-twintigduizend mensen wonen die het verschil tussen links en rechts niet eens kennen, en dan nog al die dieren? (4:11).

Jona moest inzien dat medelijden met een plant zonder waarde was, maar dat mededogen met een stad met meer dan 120.000 kleine kinderen eeuwigheidswaarde had. Als ze nog niet eens het

verschil tussen links en rechts kenden, hoe zouden ze dan het verschil tussen goed en kwaad kunnen weten? Als Jona geen medelijden kon hebben met de inwoners van de stad, dan toch zeker wel voor de kinderen en het vee—omdat zij in elk geval even onschuldig waren als de plant!

Te midden van deze grote geestelijke opwekking had Jona nog steeds niet begrepen hoe groot Gods genade en liefde was. Jona had de slag gewonnen—hij had Nineve bereikt met Gods boodschap—maar hij had de strijd in zijn eigen hart verloren.

HET SLOT VAN HET VERHAAL

Wat is er daarna gebeurd?

Wellicht heeft Jona eindelijk de noodzaak van genade ingezien, om het oordeel onder te bedelven.

Waarom zou hij anders over zijn eigen ervaringen hebben geschreven en die eindigen met Gods woorden over de waarde die Hij hecht aan onsterfelijke zielen?

In de maand die het Jona zou hebben gekost om naar Gat-Hachefer terug te reizen, zal Gods berisping waarschijnlijk zwaar op zijn geweten hebben gedrukt. Het schuldbesef dat daaruit voortkwam, kon wel eens zo sterk geworden zijn, dat tegen de tijd dat hij thuiskwam, hij een hart vol liefde en mededogen had voor de verlorenen—zelfs voor degenen die zijn vijanden waren.

Misschien had Jona zelfs ingezien dat als onze vijanden tot geloof in God komen, ze niet langer onze vijanden zijn. Bent u niet dankbaar dat Jona zijn verhaal zo open en eerlijk heeft opgeschreven, zodat wij eraan herinnerd konden worden waarom liefde altijd beter is dan haat?

SLAGEN OF FALEN

We kunnen veel lessen leren uit het boek van Jona, maar de rode draad door al die lessen heen is de genade van God. Die zien we wanneer Hij Jona achtervolgt en weer aanneemt, wanneer Hij de zeelieden spaart, en wanneer Hij Nineve op wonderbaarlijke wijze redt. Duidelijk in beeld is ook het geestelijk falen van Jona, die:

- genade ondervond, maar niet schonk;
- liefde ontving, maar niet teruggaf;
- baat had bij Gods geduld, maar het God kwalijk nam dat Hij ook met Nineve geduld had.

We vergeten zo gemakkelijk dat degene aan wie veel is vergeven, veel moet liefhebben, en dat wie genade heeft ontvangen, genade moet schenken.

In een oud lied staat de zin: 'O zee van Gods liefde, zo peilloos en wijd'. Maar zelfs de zee is nog niet wijd genoeg. Hoe wijd Gods liefde en genade zijn, wordt nergens beter zichtbaar dan in de uitgestrekte armen van Christus, genageld aan het kruis en stervend voor onze zonden.

Onze eeuwige toekomst hangt af van het antwoord dat ieder van ons geeft op dat aanbod van genade. Jona 'slaagde' erin weg te vluchten voor Gods genade, maar zijn grootste falen was zijn weigering om toe te staan dat ook anderen die genade ondervonden. God geve dat wij erin mogen slagen om dankbaar en gehoorzaam Zijn genade te brengen aan hen die haar even hard nodig hebben als wij.